

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/2013 vp

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Kohti kilpailukykyisempää ja tehokkaampaa puolustus- ja turvallisuusalaa

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä kesäkuuta 2013 lähettäessään valtioneuvoston selonteon EU-politiikasta (VNS 6/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi suureen valiokuntaan samalla määrännyt, että muut valiokunnat voivat antaa asiasta lausunnon suurelle valiokunnalle.

Suuri valiokunta on 2 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Kohti kilpailukykyisempää ja tehokkaampaa puolustus- ja turvallisuus-

alaa (E 116/2013 vp) puolustusvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Pete Piirainen, erityisasiantuntija Sanna Laaksonen, erityisasiantuntija Tommi Nordberg ja erityisasiantuntija Terhi Ylitalo, puolustusministeriö
- everstiluutnantti Markku Pitkonen, Pääesikunta
- pääsihteeri Tuija Karanko, Suomen Puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry (PIA ry).

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta keskittyy tässä lausunnossaan EU-selonteon turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen osuuteen yhdistettynä lausuntoon Euroopan unionin komission tiedonantoon Euroopan puolustus- ja turvallisuusalan kehityksestä

24.7.2013 "Kohti kilpailukykyisempää ja tehokkaampaa puolustus- ja turvallisuusalaa".

Selonteossa todetaan, että Lissabonin sopimuksen mukaan jäsenvaltiot, joiden sotilaalliset voimavarat täyttävät korkeammat vaatimukset ja jotka ovat keskenään tehneet tätä koskevia sitoumuksia vaativampia operaatioita varten, voivat aloittaa pysyvän rakenteellisen yhteistyön. Valiokunta pitää hyödyllisenä EU:n puolustusyh-

teistyön tiivistämistä erityisesti liittyen suorituskykyjen yhteiskäyttöön ja jakamiseen ("Pooling and Sharing") ja pitää tärkeänä yhteistyön edelleen kehittämistä.

Komission tiedonanto toimii komission keskustelunavauksena Euroopan puolustus- ja turvallisuusteollisuusmarkkinoiden avaamisesta ja kehittämisestä, jonka tarkoituksena on edesauttaa laaja-alaista keskustelua Euroopan puolustusyhteistyön tulevaisuudesta. Tiedonannossa esitetään toimenpiteitä puolustusalan sisämarkkinoiden vahvistamiseksi, alan teollisuuden kilpailukyvyyn parantamiseksi ja siviili- ja sotilastutkimuksen välisten synergioiden hyödyntämiseksi.

EU:n ulkoinen toiminta kattaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, kauppapolitiikan ja kehityspolitiikan sekä myös unionin sisäisten politiikkojen ulkoiset ulottuvuudet. Selonteon mukaan unionin kriisinhallintaa tulee kehittää yhä kokonaisvaltaisemmaksi toiminnaksi, jossa yhdistyvät niin sotilaallinen kuin siviilikriisinhallinta sekä pitkäjänteisempi kehityspolitiikka ja EU:n muu toiminta kriisialueilla. Valiokunta kannattaa kokonaisvaltaisen näkemyksen aikaansaamista liittyen kriisinhallinnan tavoitteisiin, jotta toiminnan vaikuttavuutta voitaisiin päämäärätietoisesti lisätä.

Vahvistaakseen yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaansa tulee Euroopalla olla käytettävissään riittävät sotilaalliset suorituskyvyt sekä teollinen ja teknologinen perusta näiden tuottamiseksi nyt ja tulevaisuudessa. Unionin jäsenmaiden sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä ja ylläpitämistä vaikeuttavat puolustusmateriaalin kallistuminen ja määrärahapaineet. Euroopalta myös puuttuu tiettyjä keskeisiä sotilaallisia suorituskykyjä, joiden osalta on tukeuduttu Yhdysvaltoihin.

Yksikään eurooppalainen valtio ei kykene enää yksin tuottamaan kaikkia tarvittavia suorituskykyjä. Keskeinen haaste on paineet puolustusbudjetteja kohtaan — EU-maiden puolustusmenot ovat vähentyneet vuosien 2001 ja 2010 välisenä aikana 251 miljardista eurosta 194 miljardiin euroon. Määrärahojen vähentymisellä on suora vaikutus alan teollisuuteen Euroopassa,

koska vähennykset ovat merkinneet leikkauksia moniin tärkeisiin aseohjelmiin ja puolustusalan T&K-ohjelmiin. Tämän vuoksi jäsenmaiden suorituskyky-yhteistyön tiivistäminen on valio-kunnan näkemyksen mukaan yhä tärkeämpää. Tiivistämisellä on kuitenkin oltava selkeät sekä kansallisen että EU-tason päämäärät ja tavoitteet.

Puolustusmäärärahojen vähenemisen ohella nykyaikaisten sotilaallisten kykyjen kustannukset kasvavat. Kun merkittävää puolustusbudjetin kasvua ei Euroopassa ole näköpiirissä, tulisi käytettävissä olevat varat käyttää tehokkaammin. Valiokunta tähdentää, että maiden yhteistyön lisääminen ja tehokkaampi resurssien käyttö ovat siihen tärkeitä keinoja.

Puolustusteollisuuden ja -markkinoiden kehittyminen

Suorituskykyjen kehittäminen edellyttää myös vahvaa teollista pohjaa. Valiokunta tukee EU-selonteossa esitettyä kantaa, jonka mukaan Euroopan puolustusteollisuutta ja -markkinoita tulee kehittää entistä määrätietoisemmin. Tämä tarjoaa mahdollisuuksia myös suomalaiselle puolustusteollisuudelle osana kansainvälisiä tuotantoketjuja. EU tarvitsee puolustus- ja turvallisuusalan pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmaa, jossa etsitään kilpailukykyä sekä teollista ja teknologista perustaa parantavia toimia laajalti. Budjettipaineiden myötä on myös entistä tärkeämpää, että jäsenmaiden asevoimat saavat parhaan mahdollisen vastineen puolustukseen tehtäville investoinneille, esimerkiksi kysyntää yhtenäistämällä.

Puolustuksen sisämarkkinoiden kehittämisessä valiokunta näkee erityisen tärkeänä sen, että komissio valvoo aktiivisesti ja tasapuolisesti jäsenvaltioiden puolustus- ja turvallisuushankintojen kilpailuttamista sekä suhtautuu vakavasti korruption torjuntaan.

Suomi on puolustusmarkkinoilla varsin usein ostajaroolissa, jolloin on pantava erityinen huomio riittävälle kilpailulle, kustannustehokkuu-

delle ja käytönaikaisen ylläpitotuen saatavuudelle.

Noin 80 % puolustustarvikkeista hankitaan Euroopassa kotimaisilta toimittajilta. Suomen markkinat ovat jo nyt avoimet, ja suurin osa puolustusmateriaalista hankitaan kilpailutuksen kautta ulkomaisilta toimijoilta. Toimintaympäristö on täysin erilainen suurissa EU-jäsenmaissa, joissa omaa teollisuutta turvataan ja ylläpidetään voimakkaasti. Valiokunta kannattaa valtiontukitarkastelun vahventamista myös puolustusosalalla ja toteaa saamiensa selvitysten perusteella, että sisämarkkinoiden toteutumisen todellinen este on kotimaisten toimittajien suosiminen erityisesti suurten eurooppalaisten tuottajamaiden hankinnoissa.

Jäsenmaiden tulee selkeästi määritellä kriittiset kansalliset teknologiat ja osaamisalueet, joiden turvaamiseksi ne vetoavat EU:n perussopimuksen poikkeusartikklaan (SEUT 346). Muu puolustusmateriaali tulee kilpailuttaa Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin (2009/81/EY) mukaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin säännöksiä kierretä missään maassa erityisesti kotimaisen teollisuuden suosimiseksi. Jotta markkinat voisivat aidosti avautua, tulisi jäsenmaiden komission mukaan altistaa puolustushankintansa aitoon ja avoimeen Euroopan laajuiseen kilpailuun. Suomen kannalta puolustusalan sisämarkkinoiden vahvistaminen ja aito avaaminen eurooppalaiselle kilpailulle onkin hyvä asia, koska Suomen on pienen puolustusteollisuutensa vuoksi lähtökohtaisesti hankittava kaikki suuremmat asejärjestelmät ulkomaisilta toimittajilta.

Huoltovarmuusjärjestelyt

Eurooppalaisten puolustustarvikkeiden huoltovarmuusjärjestelyjen syventäminen on tärkeä edellytys markkinoiden avaamiselle. Huoltovarmuuden turvaaminen ei ole aina mahdollista tavallisten markkinamekanismien kautta. Valtion keskeisten turvallisuusetujen suojeleminen saatetaan edellyttää pitkälle meneviä huoltovarmuusjärjestelyjä, missä tarvitaan myös eurooppalais-

ta yhteistyötä. Suorituskykyjen yhteiskäyttö ja jakaminen lisääntyy Euroopassa, mikä myös edellyttää huoltovarmuusjärjestelyjen syventämistä.

Valiokunnan näkemyksen mukaan jäsenmaiden tulisi sitoutua poliittisella tasolla huoltovarmuuden vahvistamiseen joulukuun 2013 Eurooppa-neuvostossa.

Valiokunta painottaa, että huoltovarmuudella on Suomelle suuri merkitys suorituskykyjen ylläpidossa, kehittämisessä ja käytössä. Huoltovarmuus korostuu maassamme varsinkin maantieteellisten ja turvallisuuspoliittisten erityisolosuhteiden vuoksi. Valiokunta painottaa, että ulkomaisissa puolustushankinnoissa on huoltovarmuutta koskevilla vaatimuksilla varmistettava, että puolustusmateriaalin käytön aikaiseen huoltoon, kunnossapitoon ja vauriokorjaukseen liittyvät vaatimukset pystytään täyttämään kaikissa olosuhteissa.

Huoltovarmuus täyttyy, jos järjestelmää hankkivaan maahan siirtyy myös järjestelmään liittyvää suunnittelu-, valmistus-, integrointi-, ja ylläpito-osaamista. Helpoin tapa huoltovarmuuden varmentamiseen on teollinen yhteistyö. Valiokunta painottaa, että hankintaprosesseissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että esimerkiksi kriittisen järjestelmän elinjakson aikainen tuki ja ylläpito saadaan tarvittaessa kotimaahan hankinnassa asetettavien huoltovarmuutta ja tietoturvallisuutta koskevien vaatimusten avulla.

Teollinen yhteistyö ja erityisesti siihen liittyvät vastakaupat ovat tärkeitä Suomen kaltaisille maille, joilla ei ole kattavaa kansallista puolustusteollisuutta. Yhteistyön avulla luodaan puolustusjärjestelmien edellyttämää ylläpitokykyä sekä mahdollistetaan sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta riittävän osaamisen ja tuotannon kehitys ja säilyminen. Niiden tarve korostuu erityisesti kriisiaikoina. Teollisella yhteistyöllä myös edistetään vientiä, kehitetään kotimaisen puolustusteollisuuden kilpailukykyä ja verkostoitumista. Valiokunta painottaa, että Suomen tulee jatkossakin asettaa yhteistyön velvoite ulkomailta tehtäviin hankintoihin silloin,

kun valtion keskeisten turvallisuusasetusten — kuten huoltovarmuuden — suojelu tätä edellyttää.

EU:n puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin mukaisissa hankinnoissa ei vastaostoehtoa enää aseteta.

Valiokunta näkee kuitenkin tärkeänä, että Suomi varaa edelleen oikeuden asettaa puolustushankinnoissaan vastaostovelvoitteen silloin, kun valtion keskeisten turvallisuusasetusten suojelu tätä edellyttää poikkeusartiklan SEUT 346 mukaisesti.

Erityisesti kriittisen sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaminen saattaa tätä edellyttää. On myös huomioitava, että suomalainen puolustusteollisuus tarvitsee kotimaisia tilauksia kyetäkseen kehittämään osaamistaan ja ylläpitämään huoltovarmuuden turvaamisen kannalta kriittisiä toimintoja.

Teollisuuspolitiikka

Valiokunta kannattaa komission esitystä pk-yritysten aseman parantamiseksi. Asiakokonaisuudella on erityisen suurta merkitystä Suomelle, koska käytännössä lähes kaikki puolustusalan yritykset ovat pk-yrityksiä. Komission suunnitelmat eurooppalaisten osaamisklusterien synnyttämisestä ja tukemisesta ovat kannatettavia varsinkin kun ne voivat tarjota mahdollisuuden sekä erikoistua uusiin aloihin että tehdä yhteistyötä muiden pk-yritysten kanssa ja päästä alihankkijaksi isoihin eurooppalaisiin järjestelmiin. Klusterien muodostaminen voi mahdollistaa myös nykyistä paremman siviili-sotilas-synergian hyödyntämisen. Uusia siviilituotteita ja -sovelluksia voidaan kehittää alun perin puolustustarkoituksiin kehitettyjen teknologioiden ja materiaalien pohjalta ja päinvastoin.

Valiokunta toteaa saamiensa asiantuntijalauseuntojen pohjalta, että on kuitenkin tärkeää, että klusterit perustuvat osaamiseen ja syntyvät markkinaehtoisesti sinne, missä teollista ja teknologista osaamista jo on olemassa. Tärkeä kriteeri on myös, ettei osaamiskeskusten toimijoiden tarvitse sijaita vain yhdellä maantieteellisel-

lä alueella eikä niiden painopiste tule olla pelkästään Euroopan suurissa tuottajamaissa.

Komissio toteaa tiedonannossaan, että puolustusteollisuudessa tapahtuu Euroopassa syviä muutoksia, joihin jäsenvaltioiden ja teollisuuden on mukauduttava. Rakenneuudistuksessa ei voida välttyä negatiivisilta vaikutuksilta, kuten työpaikkojen menettämiseltä. Budjettipaineet ja markkinoiden kehittämistoimet johtavat väistämättä puolustusteollisuuden rakennemuutokseen Euroopassa. Valiokunta painottaa, että oleellista Suomen kannalta on se, että unionin tuki-instrumentit ovat jäsenvaltioiden käytettävissä, mikäli ne näin kansallisesti päättävät. Rakennemuutoksen ennakointi on merkittävää myös Suomen kannalta, ja yksittäisten, muutoksen kohteeksi joutuvien työntekijöiden asemaa pitää olla mahdollista tukea.

Tutkimus ja voimavarat

Valiokunnan näkemyksen mukaan myös puolustusalan tutkimuksessa, kehityksessä ja innovaatioissa tulee päästä tiiviimpään yhteistyöhön ja koordinointiin jäsenmaiden kesken. Myös YTPP:n kannalta kriittisten suorituskykyjen selvittämiseen tähtäävän tutkimuksen tukemista voidaan pitää perusteltuna. Sotilaallisten voimavarojen todellinen yhteinen kehittäminen edellyttää vaatimusten yhtenäistämistä sekä kysyntäpuolen yhdistämistä ja vahvistamista. Tämä ei ole mahdollista ilman tiiviimpää yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Yhteishankkeilla mahdollistettaisiin laaja-pohjaisempi tutkimus- ja kehitystyö, joka hajotaisi toiminnan riskejä sekä edistäisi teollisuuden verkostoitumista ja teknologista kehittymistä. Teknologisen kehityksen ennakointiin osallistuminen on koko Suomen elinkeinoelämän ja julkisen sektorin etu. Valiokunnan näkemyksen mukaan yhteistyötä voidaan lisätä maiden välillä yhteishankinnoilla, yhteensopivan kaluston hankinnoilla, Pooling & Sharing -toimintoilla sekä jakamalla suunnittelu- ja tuotantokykä maiden ja kansallisten yritysten kesken.

Siviili- ja puolustustutkimuksen synergiamahdollisuudet lisääntyvät edelleen, sillä lukui-

sat teknologiat ovat kaksikäyttöteknologioita. Valiokunta pitää tärkeänä jatkaa monikäytön edellytysten kehittämistä erityisesti EU:n komission ja EDA:n (European Defence Agency) välisessä tutkimusyhteistyössä ja toiminnan yhteensovittamisessa. Yhteistyö mahdollistaa innovaatioita ja lisää kustannustehokkuutta mm. poistamalla tarpeetonta päällekkäistä tutkimusta. Toimintaympäristön laaja-alaiset turvallisuushaasteet edellyttävät osittain myös yhteentoimivia puolustus- ja turvallisuusratkaisuja, joiden kehittämisen tulee tapahtua viranomais- tarpeista johdettuna. Ideaalitilanteessa asiakas ja teollisuus toimisivat strategisesti yhteistyössä jo hankkeiden aikaisessa vaiheessa. Teollisuuden kilpailukykyä voidaan kehittää sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kautta että markkinoita tehostamalla ja viranomaisasiakkuutta lisäämällä.

Muita huomioita esityksestä

Suomalaisen puolustusteollisuuden menestymisen ja sitä myötä myös Suomen puolustuskyky edellyttävät, että kansalliset tukimekanismit sovitetaan yhteen ja että kotimaisen teollisuuden markkina- ja oikeustoimiosaaminen on riittävän hyvää. Valiokunta painottaa, että näillä toimilla

voidaan turvata kotimaisen teollisuuden mahdollisuudet hyödyntää avautuvia eurooppalaisia markkinoita, sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta kriittisen osaamisen pysyminen kotimaassa ja Suomen puolustuskyvyn säilyminen myös poikkeus- ja kriisitilanteissa.

Eurooppa-neuvostossa käsitellään puolustusta laajasti ns. klustereiden kautta. Ensimmäinen klusteri käsittää yhteisen puolustus- ja turvallisuuspolitiikan, toinen voimavarojen kehittämisen ja kolmas puolustus- ja turvallisuusteollisuuden. Valiokunta pitää tärkeänä, että keskustelussa ja kehittämistoimissa koskien puolustus- ja turvallisuusteollisuutta, tunnistetaan klustereiden tiivis yhteys.

Yhteismarkkinoiden syvemmissä avautumisissa on sekä hyviä että huonoja puolia. Valiokunnan mukaan on arvioitavissa, että mahdollisuudet ovat uhkia suuremmat. Kansallisesti on syytä varmistaa, että syventyvän yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jussi Niinistö /ps
 vpj. Seppo Kääriäinen /kesk
 jäs. Tuija Brax /vihr (osittain)
 Lars Erik Gästgivers /r
 Timo Heinonen /kok (osittain)
 Mika Kari /sd
 Esko Kurvinen /kok
 Pentti Oinonen /ps
 Tuula Peltonen /sd

Eero Reijonen /kesk
 Mikko Savola /kesk
 Ismo Soukola /ps
 Eero Suutari /kok
 Pauliina Viitamies /sd
 Sofia Vikman /kok
 Tuula Väättäinen /sd (osittain)
 Jyrki Yrttiaho /vr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Martelius.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Eriävänä mielipiteenään valiokunnan kannanotoihin koskien VNS 6/2013 vp:tä (EU-selonteko / turvallisuus- ja puolustuspoliittinen osuus) ja E 116/2013 vp:tä (Euroopan unionin komission tiedonanto "Kohti kilpailukykyisempää ja tehokkaampaa puolustus- ja turvallisuusalaa") vasenryhmä toteaa seuraavaa:

Valiokunnan kannanotot ohittavat lähes kokonaan EU-selonteon turvallisuus- ja puolustuspoliittisen osuuden pääsisällön ja pyrkimykset rakentaa yhteistä turvallisuus- ja puolustuspoliittikkaa Yhdysvaltojen ja Naton dominoimassa turvallisuusympäristössä sekä ne realiteetit, jotka hallitsevat kaikkea kansainvälistä puolustusyhteistyötä, johon Suomi osallistuu. Niissä Suomi on vain harvoin hyötyvä osapuoli, ilman liittoutumattomuutta kaventavia ja Suomen turvallisuusasemaa rapauttavia sidonnaisuuksia.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa Suomi on sitoutunut toimimaan Lissabonin sopimuksen yhteisvastuulausekkeen (SEUT 222 artikla) mukaisesti sekä luomaan ja ylläpitämään valmiuksia yhteisvastuulausekkeen piiriin kuuluvan avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Selonteossa todetaan myös, että Suomi tulkitsee Lissabonin sopimukseen sisältyvää keskinäistä avunantoa koskevaa velvoitetta (SEU 27 artikla) siten, että se edellyttää jäsenmailta valmiutta antaa tarvittaessa apua, jos jokin jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Suomi on sitoutunut vielä kuluvan hallituskauden aikana selvittämään tarpeet lainsäädäntönsä muuttamiseksi sekä kehittämään valmiuksiaan avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Suomi huolehtii, että kansallisessa lainsäädännössä ei ole esteitä yhteisvastuulausekkeen ja keskinäistä avunantoa koskevan veloitteen toteuttamiselle. Vasenryhmä pitää selonteon sitoumusta lainsäädäntömme sopeuttamisena suoraan Naton poliittis-sotilaallisiin rakenteisiin, joihin unionin jäsenmaiden enemmistö on sitou-

tunut. Suomen puolustusvoimien kannalta se merkitsee askelta sotilaallisen liittoutumisen suuntaan ja mahdolliseen voimankäyttöön maamme rajojen ulkopuolella osallisena Naton liittokunnan johtamissa operaatioissa. Vasenryhmä torjuu kansallisen lainsäädäntömme pakosopeuttamisen ja natottamisen. Tätä perusasetelmaa ei muuta EU-selonteon ja komission tiedonannon ontto retoriikka pyrkimyksistä "edesauttaa laaja-alaista keskustelua Euroopan puolustusyhteistyön tulevaisuudesta".

Puolustusteollisuuden näkymät ja huoltovarmuuden ratkaisemattomat ongelmat

Suomen puolustusteollisuus on integroitunut osa Suomen puolustusta ja sotilaallista huoltovarmuutta. Suomen puolustustarvikemarkkinoiden pidäkkeetön ja kansallisista intresseistä piittaamaton avaaminen ja kilpailutus ovat hyödyttäneet suurten jäsenmaiden vahvoja toimijoita. Samalla on syntynyt krooninen ja loppupeleissä ratkaisematon ongelma maamme huoltovarmuudesta todellisessa kriisitilanteessa.

Valiokunnan lausunnossa esitetty toive puolustusalan sisämarkkinoiden vahvistamisesta ja niiden avaamisesta eurooppalaiselle kilpailulle jää toiveeksi, sillä Suomen puolustusmateriaalihankinnoissa valittu linja nojaa Nato-lähentymiseen, täydelliseen tekniseen yhteensopivuuteen ja linjavalinnan yhteydessä hyväksyttyyn täydelliseen riippuvuuteen Yhdysvaltojen ja muiden Nato-maiden usein monopoliasemassa olevista suurten asejärjestelmien toimittajista. Viime vuosina Suomen puolustusteollisuuden elinkelpoisuutta ovat horjuttaneet nimenomaan mitavien ja elinkaareltaan pitkien asejärjestelmien hankinnat, joihin ei ole ollut mahdollisuuksia sisällyttää riittäviä vastaostovelvoitteita. Puolustusteollisuutemme kärsii ennen muuta Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittikan strategisista valinnoista. Siksi kotimaisen puolustusteollisuuden olemassaoloa ei voida turvata vain vanno-

malla vahvoihin sisämarkkinoihin ja eurooppalaisen kilpailun vapauttamiseen.

Kiistatta myös eurooppalaisen puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevan lainsäädännön kehitys ja vastaostokytkentöjen kieltäminen ovat hyödyttäneet unionin alueen vahvoja toimijoita ja kaventaneet kotimaisen teollisuuden mahdollisuuksia. Kysymys on ollut Suomen EU-politiikassa myös puolustusteollisuuden osalta poliittisesta tahdosta, taidosta ja osaamisesta puolustaa kansallisia intressejä.

On päivän selvää, että Nato-yhteensopivien materiaalihankintojen keskittäminen mm. Yhdysvaltoihin on heikentänyt kotimaisen puolustusteollisuuden kehittämisnäkymiä. Saman ongelman kanssa kamppailevat kaikki pienet EU:n ja Naton jäsenmaat. Myös Suomen merivoimien hankinnat Italiasta ovat hämmästyttävä osoitus oman kansainvälistä huippua edustavan meriteollisen osaamisen hyödyntämättä jättämisestä.

EU-selonteko ja komission tiedonanto sekä Eurooppa-neuvoston klusteriskenaariot tuskin muuttavat sotilaallisen liittokunnan olemassaolosta johtuvaa marssijärjestystä ja toisaalta

suurten jäsenmaiden tinkimättömiä toimintatapoja tukea ja ylläpitää omaa teollisuutta.

Puolustusvaliokunta on korostanut aiemmin aivan oikein arktisella alueella tapahtuvan kehityksen seurannan merkitystä ja pitää tärkeänä, että Suomen arktista strategiaa päivitetään säännöllisesti. Suomen tulee määrätietoisesti pyrkiä yhteistyöhön Venäjän puolustusteollisuuden ja erityisesti laivanrakennussektorin kanssa. Suomen laivanrakennusteollisuudelle ja puolustusteollisuudelle Venäjä-yhteistyö tarjoaa mittavia mahdollisuuksia. Venäjän juuri julkistettuun laivanrakennussektorin kehittämissuunnitelmaan vuoteen 2030 on budjetoitu 32,5 miljardia euroa, josta valtaosa on suunnattu puolustussektoria ja Koillisväylän käyttöönottoa palveleviin tarpeisiin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2013

Jyrki Yrttiaho /vr